

Izmed mnogih hrastovih plemen je poletni hrast nar imenitniši. On zraste 100 do 180 čevljev visok, 4 do 6 čevljev debel; raste 200 do 400 let, in zamore starost 1000 let doseči. Deblo ima okroglo, les je težek, terd, čverst, vlečljiv, o mladosti bel, o starosti rujavklat. To velikansko drevó raste po celi Evropi, u pešeni, z bernjo in ilovco zmešani zemlji, raji po ravninah in niskih berdihi, kakor na visokih hribih, kjer se le redko najde. Les poletniga hrasta je za stavitev nar boljji.

Zimski hrast ali dob, 100 do 120 čevljev visok in 3 do 5 čevljev debel, dočaka 400 do 600 let starosti. Njegovo listje je večí kot perviga, pa se pozneji prikaže; les je rujavo-rumenklat, luknast, popokan in ne tako vlečljiv, torej manjši vrednosti, kakor poletniga hrasta.

Je še blizo 40 verst hrastov, katerih les je za stavitev več ali manj porablji; pa tudi kraj, na katerim, in podnebje, pod katerim hrasti rasejo, pripomoreta veliko u tverdino ali krepost lesa. Naj torej gospodár, ki hrastovine potrebuje, posebno po svoji okolici za-njo se ozira, ter naj po djanjskih skušnjah presodi, katero pléme bi bilo za rabo nar bolj prikladno.

b) Bukev. Nje les je čverst, pa červi ga radi glojejo, in vreme spreminljivo mu škodje. U stavitev se malokdaj porabi.

c) Gaber. Les je terd in vlečljiv, torej prav ugoden za izdelovanje nastrojev in mnogo porabljiviga orodja.

d) Jelša, prijateljica bregov, ktera po naših krajih zmirej bolj redka prihaja, za stavitev nima sicer premočniga lesa, se da pa vender na močirnatih krajih porabiti, ker u vodi jako sterpi. Tudi je jelšovina dobra za ogrado gnojnišč, za žlebe itd.

e) Brest, nar bolj sili vremena zoperstane, se ne zverže, je čverst in vlečljiv, in červi se ga ne dotaknejo.

f) Breza raste slabo, se lahko skrivi, je červojedini podveržena, tedaj se u stavitev ne more priporočiti.

g) Les topola in trepetljike je za dile dober.

h) Koristno drevó je akacia, o ktereji so „Novice“ že velikrat govorile. Nje les je dober za stavitev, ker ga vreme ne spridi.

i) Javor daje čverst in terd les, vgoden za mizarske dela.

k) Lipa. Je več plemen. Drevo je slave in mnogotere koristi.

l) Jesen, krepkiga lesa, pa redek in predrag za stavitev.

m) Divji kostanj prelahko stuhni, torej ni za pohištva.

(Dalje sledi.)

Zdravniške reči.

(Pomoč, kadar človeka gnjil zob boli.) Ena nar hujih bolečin je gotovo boleč zob; nasvetovanih pomočkov je na cente, vendar včasih ni pred mirú, dokler se ne izdere zob. Ker pa zob zgubiti, je velika zguba, ktero človek nar huji takrat občuti, kadar se postara, in jedil več prav zvečiti ne more, je prav, da se enmalo pomislimo, preden ga damo izdreti, posebno takrat, kadar je zob le na sredi nagnjit, tako da ne okuži sosednih zob. Mnogi zdravniki hvalijo poslednji čas znajdeno omotico, ki se chloroform imenuje in v apoteki dobi; od tega zdravila, ktero čutnice omoti, se kane nekoliko kapljic na pavolo in ta položi

v votlino zoba. — Po več skušnjah dobro poterjeni pomoček je pa tudi sledeči, ktereja si vsakdo domá in brez vse nevarnosti napraviti zamore: Vzame se v drobno štopo zmlete kuhinske soli toliko, kolikor je na majhno noževo špico gré, ravno toliko zmletega smodnika (strelnega pulvra), en kosček čebulje se z žlično ročico stare, da se sok izžmè, in s tem sokom se sol in smodnik pomoči, da se tako napravi mazilo. S tem mazilom se kosček pavole omoti in potem v votlino zoba položi. Kmaló se začno sline iz ust cediti; zato naj človek za ti čas (1 ali 2 minuti) enmalo glavo nagne z odpertimi ustami. Pomagalo je to večkrat, ko vse drugi pomočki niso pomagali.

So na to vižo bolečine potolažene, naj se iše pomoči pri zdravniku, da izgnjito votlino s svincom zalije (plumbira), da nobena drobtinica jedi ne more ostajati v luknji in tudi pijača in zrak ne more do zobove čutnice. Tako se zamore gnjil zob, če že ni popolnoma škerbina, ohraniti veliko veliko let za rabo in brez bolečin.

Visoki namen poljodelstva.

Poslovenil M. Verne.

(Dalje.)

Vsaka rastljina, tudi pšenica, vinska terta in beluš raste divja v nekterih krajih sveta; če jo pa imeti hočemo, kjer ni domá, si jo moramo izrediti, in zemljo za njo pripraviti. Ako hočemo kakošnih rastlin tako obilo pridelovati, da so nam občji živež, moramo cele okrajne obdelati in vse overe odpraviti. Narava je tudi večímu delu rastlin tako čudovito rodovitnost dala, da bi jih celó malo zadosti bilo, da bi se čez vso zemljo razširile in vsim drugim prostor vzele. Zatoraj se najdejo gosti in skoraj neprehodljivi gojzdi v vsih deželah, kjer je še premalo naselnikov in obdelovavcev.

Ko bi ne bil nihče začel polja napravljati, močirjev sušiti, kamnja trebiti, sémena sejati, zemljiš graditi, zverin in vse prerastejočiga plevéla zatirovati: al bi ne bila cela zemlja v malo stoletjih, znabiti v polstoletju, zgol tamen gojzd postala? Tudi zverine se tam, kjer v miru mlade ploditi zamorejo, lahko v kratkim strašno namnože; in gotovo bi bile velike gojzde, ki brez tega deželo vlažno, merzlo in nezdravo delajo, s strahom in z nevarnostmi za vsaciga človeka napolnile. Siamsko kraljestvo je pozemeljski raj; narava mu je celó po verhu zemlje zlata, bakra in čistiga kositarja natrosila; mnogotero nar žlahnejši sadje se povsod ponuja; reka Menam namoči vsako leto en del dežele in ne stori škode, obogati zemljo in namaka setve laškiga pšena (rajža); laško pšeno se seje samo po sebi; narava ponuja tam zastonj narlepši darí — pa kaj pomaga vse to? Ljudje ne slušajo narave; kralji živé v sladnosti, podložni v lenobi; dežela je kar malo naljudena; osem dni se potova, brez da bi se kakšna koč našla, in cela okrajna je polna risov in slonov, ki vse razdenejo, zato ker se prebivavci še svojih rok ne poslužijo. Ali je bil to Stvarnika namen? Gotovo ne. Brez dvoma je imela vsa zemlja z ljudmi naseljena biti; kako bi pa to mogóce bilo, ako bi mi z rastlinami ravnati ne smeli, kakor se nam ljubi in kakor nam je treba? Tisti del zemlje, kjer je vedno poletje, kjer drevje vedno popje, cvetje in sadje rodi, kjer celó bčela, ki se ji zime bati ni, tako reči, svoje pridnosti pozabi, in medú ne nabira, kjer ji cvetlice nikdar ne manjka — tisti del sveta ni naraven vsem stvarém. Kakor se je perva družina v več vej in odraselkov razdelila, in kakor je novim prebivavcam zemlje zdaj lov večih žival, zdaj ptičji lov, zdaj verto- in poljodelstvo ali živinoreja bolj dopadla: se je vsak od svoje domovine, bodi si proti severju ali proti jugu, čedalje bolj oddaljševal; si nov, še od nikogar poseden kraj poiskal, in tam svoje stanovanje napravil.